

Druhá lokalita vstavače osmahlého (*Orchis ustulata*) VE Slavkovském lese

Suché travnaté terasy nad Michalovými Horami jsou každoročně velkým jarním lákadlem pro botaniky. Druhově pestré květnaté louky oddělené neprostupnými křovinami na mezích mají své neopakovatelné kouzlo v každé roční době, ale nejhezčí jsou přeci jen asi v červnu, když jsou modrobílé od květů šalvějí a hlohů. Na počátku léta svádí botaniky k návštěvě těchto končin ještě jedna skutečnost – dříve zde rostly dvě dnes již velice vzácné orchideje – vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*) a vstavač kukačka (*Orchis morio*), které lze najít v podstatě pouze v době jejich květu, tedy v první polovině června. Poslední výskyt vzácnějšího vstavače osmahlého je z této lokality udáván z roku 1992, od té doby zde již nebyl nikdy spatřen. A to i přesto, že sem každoročně svědomitě M. Trégler chodil a hodiny se brouzдал trávou, a že v posledních dvou letech jsme tak činili oba.

Tentokrát nám nám štěstí přálo už cestou, když jsme podrobně prozkoumali vegetaci pokrývající suché kamenité stráňky těsně pod vrcholovou kótou kopce. Kromě vítodu chocholatého (*Polygala comosa*) nebo krvavce menšího (*Sanguisorba minor*) se nám zde totiž podařilo najít i 6 exemplářů poměrně vzácné kapradiny – vratičky měsíční (*Botrychium lunaria*).

Potom už jsme se pustili do systema-

tického prohledávání jednotlivých lučních teras – dvě pomalu se ploužící postavy nahrbené v klasickém botanickém postoji s očima zavrtanýma ve změti stébel a listů. První exemplář vstavače osmahlého našel během chvíle M. Trégler. Ve sklánějícím se odpoledním slunci jsme prošli zbývající terasy a sešli tak zvolna zpátky do ospalého městečka. Ten den (1. června 2006) jsme nad Michalovými Horami našli tři exempláře vstavače osmahlého.

Během následujícího víkendu jsem se na lokalitu vypravil ještě jednou, abych pečlivě prohledal části lučních porostů, které jsme v pátek nestihli podrobně projít – a našel jsem zde další tři rostliny.

Populace čítající šest jedinců nebývá příliš stabilní. Vezmeme-li navíc v úvahu kolísání v počtu kvetoucích jedinců v jednotlivých rocích, je možné, že v některých z následujících let zde vstavače osmahlé opět nepokvetou. Na druhou stranu, málokterá z nemnoha lokalit vstavače osmahlého v západní polovině

Vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*).
Foto Přemysl Tájek

Čech je výrazně početnější, a přesto zde druh dlouhodobě přežívá. Zdejší způsob hospodaření (pastva krav) vstavači patrně svědčí a lze předpokládat, že se zde s touto vzácnou orchidejí budeme setkávat snad ještě dlouho – nejen díky tomu, že vstavač osmahlý je dlouhověkou rostlinou, ale hlavně proto, že dokážeme zajistit příznivé podmínky pro přežití a rozmnožení této krásné rostliny.

Ivana Fenclová

Západočeské muzeum v Plzni

Významné druhy pavouků Kladských rašelin

Národní přírodní rezervaci Kladské rašeliny vyhlášenou již v roce 1933 tvořila původně čtyři rozlehlá lesní rašeliniště: Lysina (860 m), Malé rašeliniště (815 m), Tajga (813 m) a Paterák (823 m). Nově byl přičítán Husí les (815 m). Pro doplnění údajů o fauně tohoto zajímavého území zde probíhal v sezóně roku 2004 inventarizační průzkum pavouků.

Pavouci tvoří přes dvě procenta známých druhů živočichů obývajících naše území, celkově jich je dvakrát více než obratlovců. Většina z nich nedosahuje délky ani pět milimetrů. Jsou draví a během svého života zahubí velké množství hmyzu, a tím na principu ekologické rovnováhy přispívají k optimálnímu vývoji přírodních poměrů. Nalezeme je téměř všude, ale největší bohatství druhů se koncentruje v místech, kde je příroda relativně nejdůsledněji chráněna – tedy ve velkoplošných i maloplošných chráněných územích. Mnohem méně jich žije v kulturních lesích, ještě méně ve městech a nejméně na plochách s polními kulturami.

Kladské rašeliny patří k místům se zachovalou přírodou a tím se řadí mezi takzvaná klimaxová stanoviště, která jsou minimálně narušena činností člověka. Obývají je druhy pavouků se specifickými ekologickými požadavky, kteří se označují jako druhy klimaxové. Podle jejich počtu lze posuzovat zachovalost zkoumaného území.

Při inventarizačním průzkumu Kladských rašelin bylo determinováno 664 dospělých jedinců pavouků náležejících k 18 čeledím a 64 druhům. Převládaly druhy polopřirozených stanovišť, což je například kulturní les, který rezervaci obklopuje. V hojném počtu zde byly nalezeny i druhy s širokou ekologickou tolerancí. Ty mohou žít prakticky všude. Názorným příkladem je křížák obecný (*Araneus diadematus*), jehož nápadné síťe můžeme vidět na každé louce, pasece, v lese, ale také ve městech či na skládkách. Klimaxových druhů bylo pouze necelých 6%.

Klimaxoví pavouci nalezení na Kladské náleží především k čeledi plachetnatkovitě (*Linyphiidae*). Řadíme je k tzv. síťovým pavoukům a jejich vodorovná či kopulovitě vyklenutá pavučina opravdu připomíná plachetku. Na jejich sítích jsou nápadná i dlouhá svislá vlákna. Ta neslouží pouze k vypínání plachetky, ale také jako lapací zařízení pro hmyz. Pavučiny plachetnatek jsou nápadné zejména po orosení v podzimních měsících, tráva na loukách i v lesích jimi bývá doslova posetá. Vzácné druhy zaznamenané na Kladské byly převážně drobní pavoučci nalezení v prosevu mechu či vzácněji ve smyku bylinného patra. Jsou to: plachetnatka makadlová (*Agyneta cauta*), plachetnatka karová (*Bathyphantes similis*), plachetnatka skrytá (*Centromerus arcanus*), plachetnatka chlumní (*Centromerus sellarius*) a pavučenka rubínová (*Gonatium rubens*).

Dalšími hojnými obyvateli rašelinišť z řad pavouků jsou slíďáci (*Lycosidae*).